
Aan:	Ministerie van Klimaat & Groene Groei
Betreft:	Reactie Klimaatplan 2025-2035
Datum:	5-12-24

Het cluster Zeeland / West-Brabant ondersteund de ambities van dit kabinet vormgegeven in het Klimaatplan 2025-2035. Samen met de overheid werken bedrijven, netbeheerders, haven en kennisinstellingen werken we binnen Smart Delta Resources samen met het Rijk aan een toekomstbestendige industrie. Het concept plan bevat op grote lijnen de juiste richting (o.a. rondom lokaal geproduceerde én geïmporteerde waterstof, CO₂, elektriciteit en de circulaire economie) en zal de komende tijd verder moeten concretiseren in ondersteunend beleid voor het doormaken van de energie- en grondstoffentransitie.

Ondanks dat het Klimaatplan zich op de volle breedte van klimaatbeleid focust, geeft Smart Delta Resources het Ministerie middels deze reactie graag enkele punten mee die nog meer nadruk zouden mogen krijgen in het plan:

1. **Focus op uitvoering en knelpunten oplossen:** Het Klimaatplan erkent terecht dat stabiel overheidsbeleid en de juiste randvoorwaarden essentieel zijn voor de energie- en grondstoffentransitie. Het is nu van cruciaal belang om de komende jaren deze randvoorwaarden concreet vorm te geven en knelpunten op te lossen, zoals netcongestie, lange en complexe vergunningsprocedures, financieringsmogelijkheden en voldoende én betaalbare duurzame energie. Ook voldoende fysieke en milieuruimte spelen hierbij een belangrijke rol. Door deze nú obstakels aan te pakken, krijgt de bestaande industrie de kans om sneller stappen te zetten in verduurzaming, investeringsbeslissingen in duurzame energie en aanpassingen van installaties los te trekken en groene markten te vergroten.
2. **Denk en handel internationaal:** Een gelijk speelveld is een essentiële voorwaarde voor het realiseren van een internationale markt in de energietransitie. Harmonisatie van regelgeving tussen Nederland, onze buurlanden en binnen de EU is daarbij cruciaal. Zonder afgestemde regels ontstaan er ongelijkheden die niet alleen duurzaamheidsinvesteringen ontmoedigen, maar ook de concurrentiekracht van onze industrie ondermijnen. Dit risico geldt niet alleen ten opzichte van landen buiten de EU, maar ook binnen de EU en zelfs binnen Nederland zelf. Het waarborgen van een gelijk speelveld helpt bij het behouden van onze industrie en werkgelegenheid, en legt de basis voor investeringen in duurzaamheid en voor de creatie van nieuwe, groene banen.

Daarnaast blijft grensoverschrijdende samenwerking van groot belang. Klimaatverandering stopt niet bij landsgrenzen, en het verbinden van industriële clusters via grensoverschrijdende infrastructuur, zoals waterstof- en CO₂-netwerken, kan de transitie versnellen. Intensievere samenwerking met buurlanden versterkt niet alleen de groei van groene markten, maar bevordert ook innovatie en kennisuitwisseling. Alleen door regels en inspanningen op elkaar af te stemmen, kan een toekomstbestendige en concurrerende industrie worden gebouwd, die duurzaamheidsinvesteringen optimaal benut en de gehele regio versterkt.

3. **Borg een evenwichtige mix van normering, subsidiering en beprijzing:** Het beleid moet zowel prikkels als stimulansen bieden om duurzame investeringen te bevorderen. Een te zware nadruk op beprijzend en normerend beleid kan het investeringsklimaat in Nederland onder druk zetten, zeker in vergelijking met buurlanden. Het is essentieel om een gelijk speelveld te creëren en behouden voor duurzame alternatieven ten opzichte van fossiele grondstoffen en energie. Dit betekent dat de beprijzing van fossiele opties hand in

hand moet gaan met maatregelen die de kosten van duurzame alternatieven, zoals elektriciteit, omlaag brengen. Dit is extra belangrijk, omdat elektriciteit in Nederland momenteel relatief duur is.

4. **Ondersteun de verdere ontwikkeling van de waterstofmarkt en concentreer op hiertoe kansrijke clusters:**

De concurrentiepositie van de Nederlandse industrie staat enorm onder druk, en de randvoorwaarden voor een succesvolle waterstoftransitie zijn nog niet voldoende aanwezig. Om hier verandering in te brengen, is het cruciaal om de ontwikkeling van waterstofclusters in kansrijke regio's te versnellen. Deze clusters, zoals die zich al aftekenen in onder andere Zeeland, hebben een unieke positie om te fungeren als hubs voor groene waterstof (via elektrolyse), blauwe waterstof en de import en het kraken van waterstofdragers zoals ammoniak (NH₃).

Het voorbeeld van Zeeland verder genomen, heeft het cluster een strategische ligging met toegang tot zeehavens, sterke verbindingen binnen de ARA-zone (Antwerpen-Rotterdam-Amsterdam) en uitstekende logistieke toegang tot Duitsland. Deze eigenschappen maken het mogelijk om geïntegreerde en schaalbare waterstofclusters te ontwikkelen die de basis vormen voor een concurrerende en toekomstbestendige waterstofeconomie. Voor de ontwikkeling van een waterstofeconomie is het essentieel om:

- **Groene waterstof te stimuleren** via gerichte inzet van de raffinageroute, productie- en afnamesubsidies, verlaging van nettarieven en een Europees marktmechanisme voor afname van groene eindproducten.
- **Haalbare doelen** te stellen voor waterstofgebruik in de industrie, waarbij decarbonisatie en de beschikbaarheid van groene waterstof vooropstaan.
- **Zekerheid te bieden over infrastructuur** door de aanleg van en marktcommitment voor tijdige en robuuste waterstofnetwerken te versnellen. Zonder infrastructuur kan de markt zich niet ontwikkelen.
- **Bij de inzet van RFNBO's** te zorgen dat de Nederlandse industrie geen verdere nadelige impact ondervindt op haar internationale concurrentiepositie. Dit betekent dat de meerkosten volledig moeten worden gedekt om een gelijk speelveld te waarborgen en duurzaamheidsinitiatieven niet elders landen.

Waterstofclusters als Zeeland bieden synergiën zoals kostenbesparingen door gedeelde infrastructuur, schaalvoordelen bij productie en distributie, en versnelling van innovatie. Door bedrijven, kennisinstellingen en overheden samen te brengen in specifieke regio's, ontstaat een innovatie-ecosysteem waarin talent en technologische doorbraken floreren. Dit model, vergelijkbaar met het succes van Silicon Valley, voorkomt versnippering en maximaliseert de impact.

Een cluster zoals dat in Zeeland, dat al sterk in ontwikkeling is, illustreert hoe strategische ligging en samenwerking voordelen opleveren. Het versterkt niet alleen de verduurzaming van de industrie, maar draagt ook bij aan economische groei, behoud van werkgelegenheid en internationale concurrentiekracht. Deze aanpak is toepasbaar op andere regio's in Nederland die vergelijkbare potentie hebben. Door te investeren in kansrijke waterstofclusters en deze regio's slim te verbinden, kan Nederland een voortrekkersrol spelen in de energietransitie, terwijl het zijn industrie en economie versterkt.

- #### 5. **Zet in op een breed scala aan recyclingtechnieken voor de circulaire economie:**
- Om de doelen van de circulaire economie te realiseren, is een complementaire mix van recycling- en conversietechnieken noodzakelijk. Dit omvat zowel mechanische als chemische recycling, waarbij afvalstoffen optimaal worden benut voor hoogwaardig hergebruik van koolstoffen. Op dit moment denken we nog verkeerd in 'afvalstoffen' vol met herbruikbare koolstoffen die aan het zogenaamde einde levensduur in de verbrandingsoven verdwijnen. Hier zit een enorme potentie om grondstoffen terug te winnen via

verschillende recyclingtechnieken. Chemische recycling, hoewel nu nog niet volledig rendabel, biedt kansen om moeilijk te recyclen materialen toch een tweede leven te geven. Het is daarom essentieel om deze technologieën actiever te ondersteunen, op te schalen en belemmerend beleid dat gebaseerd is op een lineaire economie af te bouwen.

Verder zijn omtrent circulaire economie de volgende twee punten ook nog van belang:

- **Afstemming van beleidsmaatregelen op Europees niveau:** Beleidsmaatregelen zoals de geplande plastics-heffing in 2028 moeten worden afgestemd op de Europese markt om een ongelijk speelveld te voorkomen. Dit beschermt de internationale concurrentiepositie van de Nederlandse chemische sector en voorkomt dat productieactiviteiten naar het buitenland worden verplaatst. Door binnen Nederland en Europa te verduurzamen, kunnen we de circulaire economie versterken en de controle over duurzaamheidsstandaarden behouden.
- **Integratie van biobrandstoffen in de circulaire strategie:** De productie van biobrandstoffen, waaronder die van Sustainable Aviation Fuels (SAF's) zijn cruciaal om een bijdrage te kunnen leveren aan reductie in de transportsectoren. Hiermee kan aanzienlijke CO₂ in vliegverkeer, maar ook wegtransport en sloop- en binnenvaart. Nederland moet dus blijvend en toenemend inzetten op co-processing van bio-feedstocks in bestaande raffinaderijen.